

Οι ΤΠΕ στο Α.Π. του νηπιαγωγείου και η επιμόρφωση των νηπιαγωγών στην αξιοποίηση και εφαρμογή τους στη διδακτική πράξη: Σκέψεις, προβληματισμοί και προτάσεις

Συντονίστρια: Γιώτα Παναγιωτοπούλου

Σχολ. Σύμβουλος Π.Α-Επιμορφώτρια Β' Επιπέδου

Jotpan1@gmail.com

Μαρία Κτενιαδάκη

Νηπιαγωγός, Επιμορφώτρια Β' Επιπέδου

kteniadaki@sch.gr

Βάσω Νούτσου

Νηπιαγωγός

vasonoutsou@gmail.com

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Τα τελευταία χρόνια, η ένταξη των τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας (ΤΠΕ) και η παιδαγωγική τους αξιοποίηση στην προσχολική τάξη (ΔΕΠΠΣ 2003 & ΝΠΠΣ, 2011) είναι πραγματικότητα και αποτελεί ταυτόχρονα μια πρόκληση για το σύγχρονο νηπιαγωγείο. Σκοπός της παρούσης συζήτησης, είναι να αναδειχθούν: α) η θέση των ΤΠΕ στο πρόγραμμα σπουδών της προσχολικής εκπαίδευσης και ο ουσιαστικός τους ρόλος στην υλοποίηση των στόχων του Αναλυτικού Προγράμματος και β) οι σκέψεις και οι προβληματισμοί σχετικά με την αναγκαιότητα της ουσιαστικής επιμόρφωσης και της συστηματικής υποστήριξης των νηπιαγωγών για τη αξιοποίηση και ενσωμάτωση των ΤΠΕ στην εκπαιδευτική διαδικασία.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: Τεχνολογίες της Πληροφορίας και Επικοινωνίας (ΤΠΕ), Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών, Επιμόρφωση Β' Επιπέδου

Η ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΚΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΤΩΝ ΤΠΕ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Αποτελεί πλέον κοινή διαπίστωση ότι η αναγκαιότητα για «τεχνολογικό αλφαριθμητισμό» αφορά και στις μικρές ηλικίες, με τις οποίες ασχολείται η προσχολική εκπαίδευση. Δεδομένης της σημασίας που έχει στο πλαίσιο των δυτικών κοινωνιών «ο τεχνολογικός εγγραμματισμός» αναμενόμενο είναι και το νηπιαγωγείο να στρέφεται προς την εισαγωγή των μικρών παιδιών σε πολιτισμικές πρακτικές που συνδέονται με τις νέες τεχνολογίες, (Οδηγός Νηπιαγωγού 2006).

Οι ΤΠΕ είναι σε θέση να αλλάξουν σημαντικά την ισχύουσα κατάσταση στην εκπαίδευση και να συμβάλλουν καταλυτικά, τόσο στην καλλιέργεια μιας νέας παιδαγωγικής αντίληψης, διευκολύνοντας νέους ενεργητικούς και βιωματικούς τρόπους μάθησης, όσο και στην ανάπτυξη νέων στάσεων και δεξιοτήτων (Κόμης, 2004). Ο υπολογιστής, κάτω από το πρίσμα αυτό, καθίσταται διεπιστημονικό εργαλείο προσέγγισης της γνώσης σε όλο το φάσμα του προγράμματος σπουδών. Τα τελευταία χρόνια, δεδομένης και της εξέλιξης της τεχνολογίας που έχει οδηγήσει στη δημιουργία πολύ πιο εύχρηστων λογισμικών, πολλά προγράμματα σπουδών

προσχολικής εκπαίδευσης – όπως και το ελληνικό (ΔΕΠΠΣ) - ενσωματώνουν στην προβληματική τους τη χρήση των ΤΠΕ.

Τα Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών (ΑΠΣ) είναι πάντα συνυφασμένα με τις ανάγκες της εποχής και τις Κύριες Παιδαγωγικές Προσεγγίσεις που κυριαρχούν σε κάθε εποχή (Χρυσυφίδης, 2004). Αποτελούν συγκροτημένες προτάσεις που αναφέρονται στο περιεχόμενο και στη μορφή της σχολικής γνώσης, στον τρόπο που πρέπει να οργανώνεται η γνώση και στις διαδικασίες με τις οποίες η γνώση αποκτάται και αξιοποιείται από τους μαθητές.

«Η ενσωμάτωση ωστόσο των νέων τεχνολογιών στην προσχολική εκπαίδευση δεν είναι μια τόσο απλή υπόθεση. Έχει σημαντικές επιπτώσεις στον τρόπο οικοδόμησης της γνώσης, στη σχέση εκπαιδευτικού μαθητή, στο περιεχόμενο διδασκαλίας, στη σχέση θεωρίας και πράξης, στη διαμόρφωση κοινωνικής συνείδησης και μοντέλων διδακτικής επικοινωνίας. Εξαρτάται ακόμη και από τις εξελίξεις στο ευρύτερο κοινωνικό και πολιτιστικό πλαίσιο, με το οποίο και οι νέες τεχνολογίες και το σχολείο βρίσκονται σε μια συνεχή σχέση αλληλεπίδρασης» (Ράπτης, Ράπτη, 2003).

«Επιπλέον, η διαμόρφωση υπεύθυνης στάσης στο ζήτημα των ΤΠΕ στην προσχολική εκπαίδευση απαιτεί από την πολιτεία ειδικά μέτρα, επειδή η απλή μεταφορά τεχνογνωσίας από άλλες βαθμίδες δεν είναι αρκετή. Η προσχολική εκπαίδευση παρουσιάζει σημαντικές ιδιαιτερότητες όπως: Τα μικρά παιδιά λειτουργούν κυρίως στα πλαίσια της αυθόρμητης εμπλοκής τους σε παιγνιώδεις δραστηριότητες που δίνουν έμφαση στην κοινωνική συνεργασία, την χρήση του σώματος, τα χειροπιαστά υλικά, και την έλλειψη αυστηρής προσήλωσης σε κάποιο πολύ συγκεκριμένο πρόγραμμα σπουδών και δραστηριοτήτων. Αυτό επηρεάζει το σχεδιασμό των κατάλληλων λογισμικών και την επιλογή του υλικού» (Φεσάκης, Γ., 2008).

Το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο το 2001, με το Διαθεματικό Πλαίσιο Προγράμματος Σπουδών (ΔΕΠΠΣ) για το Νηπιαγωγείο ασχολείται για πρώτη φορά με την Πληροφορική και τις ΤΠΕ στο Νηπιαγωγείο. Σε μεγάλο βαθμό το Πλαίσιο Σπουδών Πληροφορικής Νηπιαγωγείου είναι στην ίδια κατεύθυνση με το Πλαίσιο Σπουδών της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Στο πλαίσιο αυτό, η Πληροφορική κατακτά ιδιαίτερα σημαντική θέση στο Αναλυτικό Πρόγραμμα, αφού θεωρείται ως ένα από τα πέντε γνωστικά αντικείμενα του ελληνικού νηπιαγωγείου στο ίδιο επίπεδο με τη Γλώσσα, τα Μαθηματικά, τη Μελέτη Περιβάλλοντος και τη Δημιουργία και Έκφραση.

Σύμφωνα με το ΔΕΠΠΣ, «σκοπός της εισαγωγής της Πληροφορικής στο Νηπιαγωγείο είναι, να εξοικειωθούν οι μαθητές και οι μαθήτριες με τις βασικές λειτουργίες του υπολογιστή και να έλθουν σε μια πρώτη επαφή με διάφορες χρήσεις του ως εποπτικού μέσου διδασκαλίας, ως γνωστικού - διερευνητικού εργαλείου και ως εργαλείου επικοινωνίας και αναζήτησης πληροφοριών στο πλαίσιο των καθημερινών σχολικών τους δραστηριοτήτων με τη χρήση κατάλληλου λογισμικού και ιδιαίτερα ανοικτού λογισμικού διερευνητικής μάθησης (ΥΠ.Ε.Π.Θ.-Π.Ι., 2002).

Επίσης στο Νέο Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών του νηπιαγωγείου (2011:114) οι ΤΠΕ ορίζονται ως μια από τις οκτώ μαθησιακές περιοχές του προγράμματος, η οποία εντάσσεται στο ενιαίο πρόγραμμα σπουδών από το Νηπιαγωγείο μέχρι το Γυμνάσιο. Αναφέρεται χαρακτηριστικά ότι στο «πρόγραμμα του νηπιαγωγείου, τα παιδιά, με την υποστήριξη του εκπαιδευτικού και στο πλαίσιο των καθημερινών σχολικών δραστηριοτήτων, έρχονται σε επαφή, γνωρίζουν, εξοικειώνονται και κατανοούν

βασικές λειτουργίες των ΤΠΕ με στόχο: α) την αναζήτηση, την οργάνωση, τη διαχείριση και την παραγωγή πληροφορίας σε πολλαπλές μορφές, την ανάπτυξη των ιδεών και την προσωπική έκφραση και δημιουργία, β) την επικοινωνία και τη συνεργασία, γ) την ανακάλυψη και την επίλυση προβλημάτων σε όλα τα γνωστικά αντικείμενα και δ) την κατανόηση του ρόλου των ψηφιακών τεχνολογιών στη σύγχρονη κοινωνία και τον πολιτισμό».

Η εισαγωγή των ΤΠΕ στην Προσχολική Εκπαίδευση και η εξοικείωση των παιδιών με τη χρήση τους ως δυναμικό μέσο διδασκαλίας συμβάλλουν ουσιαστικά στην υλοποίηση των στόχων του Αναλυτικού Προγράμματος του Νηπιαγωγείου σε όλους τους τομείς και τα γνωστικά αντικείμενα (Plowman & Stephen, 2003, Brooker & Siraj-Blatchford, 2002).

Σύμφωνα με τη Ντολιοπούλου η εισαγωγή της Πληροφορικής στην Προσχολική Εκπαίδευση, αποτέλεσε σημαντική καινοτομία η οποία χάραξε και δρομολόγησε τους βασικούς κατευθυντήριους άξονες για την καθοδήγηση των νηπιαγωγών στην ενσωμάτωση της τεχνολογίας στο νηπιαγωγείο και μάλιστα μια από τις πιο σημαντικές καινοτομίες των τελευταίων ετών στην εκπαίδευση των μικρών παιδιών (Ντολιοπούλου 2004).

Είναι αλήθεια ότι η εισαγωγή των ΤΠΕ στην εκπαιδευτική διαδικασία, όπως οι περισσότερες καινοτομίες επιβάλλουν στον εκπαιδευτικό, να ανανεώνει συνεχώς τη διδασκαλία του, να επικαιροποιεί τις διδακτικές του πρακτικές και να χρησιμοποιεί νέες μεθοδολογικές προσεγγίσεις. Μ' αυτό τον τρόπο βελτιώνεται ο ίδιος, εμπλουτίζει το διδακτικό του απόθεμα και αυξάνει την αποτελεσματικότητά του (Γιαννακοπούλου, 1994). Αυτό ακριβώς αναδεικνύει την επιμόρφωση ως βασική προϋπόθεση υποστήριξης, ανατροφοδότησης και βελτίωσης του εκπαιδευτικού έργου και κατά συνέπεια, εκσυγχρονισμού του εκπαιδευτικού μας συστήματος.

Για να μπορεί ωστόσο ο/η νηπιαγωγός να επιλέγει τις ΤΠΕ για να εμπλουτίσει τις μαθησιακές εμπειρίες, να ενισχύσει βασικές ικανότητες και να παραγάγει προστιθέμενη αξία στις εκπαιδευτικές του πρακτικές, καθίσταται αναγκαία η ουσιαστική και συστηματική επιμόρφωση στην αξιοποίηση και εφαρμογή των ΤΠΕ στη διδακτική πράξη.

Η ποιότητα άλλωστε της εκπαιδευτικής διαδικασίας είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τον εκπαιδευτικό, γιατί αυτός συνδιαμορφώνει τη σχολική πραγματικότητα και συμβάλλει στην προώθηση των εκπαιδευτικών αλλαγών και στην αποτελεσματικότητα της παιδαγωγικής πράξης.

ΑΞΟΝΕΣ ΣΥΖΗΤΗΣΗΣ

Η Παρούσα συζήτηση για την προβληματική των ΤΠΕ στο νηπιαγωγείο αναπτύσσεται στους παρακάτω άξονες.

- Οι ΤΠΕ και Πρόγραμμα Σπουδών του Νηπιαγωγείου: ΔΕΠΠΣ και νέο Αναλυτικό Πρόγραμμα - μια συγκριτική αποτίμηση.
- Επιμόρφωση των νηπιαγωγών στην αξιοποίηση των ΤΠΕ στην εκπαιδευτική διαδικασία - αναγκαία συνθήκη για την ενσωμάτωσή τους στο πρόγραμμα του νηπιαγωγείου.
- Αποτίμηση διδακτικής πρακτικής μετά τη διαμεσολάβηση της επιμόρφωσης στη χρήση και εφαρμογή των ΤΠΕ στη διδακτική πράξη.

Αναφορικά με τον πρώτο άξονα, παρουσιάζονται βασικοί θεωρητικοί προβληματισμοί που σχετίζονται με την εισαγωγή των ΤΠΕ στα προγράμματα σπουδών της Προσχολικής Εκπαίδευσης.

Ακολουθεί μια αποτίμηση της θεματικής ενότητας της Πληροφορικής στο ΔΕΠΠΣ το οποίο εφαρμόζεται σήμερα στο ελληνικό νηπιαγωγείο και στη συνέχεια παρουσιάζεται η μαθησιακή περιοχή των ΤΠΕ στο Νέο Αναλυτικό Πρόγραμμα, που είναι ακόμη υπό μελέτη και προτείνεται για εφαρμογή. Παράλληλα, επιχειρείται μια συγκριτική ανάλυση της μαθησιακής περιοχής στα δύο αναλυτικά προγράμματα.

Σχετικά με το δεύτερο άξονα, η υιοθέτηση από του ίδιους τους εκπαιδευτικούς της χρήσης των ΤΠΕ στην εκπαιδευτική πράξη -πέρα από τις αποφάσεις σε θεσμικό πλαίσιο -δεν είναι εύκολη διαδικασία και απαιτεί χρόνο και συστηματική επιμόρφωση. Στο πλαίσιο αυτό παρουσιάζεται ο ρόλος της Επιμόρφωσης Β' Επιπέδου των εκπαιδευτικών της προσχολικής στη χρήση των ΤΠΕ και την ένταξή τους στη διδακτική πράξη.

Η συζήτηση ολοκληρώνεται με την κατάθεση εμπειριών από νηπιαγωγούς της πράξης, οι οποίες συμμετείχαν σε προγράμματα επιμόρφωσης Β' Επιπέδου για την αξιοποίηση των ΤΠΕ. Πως επηρέασε τη διδακτική τους πρακτική η συμμετοχή τους σ' αυτή την επιμορφωτική διαδικασία; Ανανέωσε - διαφοροποίησε τις διδακτικές τους πρακτικές; Προβληματισμοί και διαπιστώσεις από την εφαρμογή στην τάξη.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ-ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Ερωτήσεις, τοποθετήσεις, προτάσεις

ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Brooker, L. & Siraj-Blatchford, J. (2002), 'Click on Miaow!': how children of three and four years experience the nursery computer, *Contemporary Issues in Early Childhood*, 3(2), 251-273.

Plowman, L. & Stephen, C. (2003), A 'benign addition'? Research on ICT and pre-school children, *Journal of Computer Assisted Learning*, 19, 149-164.

Γιαννακοπούλου, Α., (1994). *Η Πληροφορική στην Εκπαίδευση. Νέοι Παιδαγωγικοί Ορίζοντες*, Αθήνα:Γρηγόρης.

Επιμορφωτικό υλικό για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών - Τεύχος 2β: Κλάδος ΠΕ60 ΕΑΙΤΥ - Τομέας Επιμόρφωσης και Κατάρτισης (ΤΕΚ)

Κόμης, Β. (2004), *Εισαγωγή στις εκπαιδευτικές εφαρμογές των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών*, Εκδόσεις Νέων Τεχνολογιών, Αθήνα.

Ντολιοπούλου, Ε. (2004). *Σύγχρονες Τάσεις της Προσχολικής Αγωγής*. Αθήνα: Τυπωθήτω – Γ. Δαρδανός, Β' έκδ.

Ράπτης, Α. & Ράπτη, Α. (2002). *Μάθηση και Διδασκαλία στην Εποχή της Πληροφορίας. Ολική Προσέγγιση (τόμος Α')*, Αθήνα: Έκδ. του συγγ.

ΥΠΕΠΘ, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, (2002). *Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών για το Νηπιαγωγείο .Προγράμματα Σχεδιασμού και Ανάπτυξης Δραστηριοτήτων*, Αθήνα.

ΥΠΕΠΘ, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο,(2005). *Οδηγός Νηπιαγωγού Εκπαιδευτικοί Σχεδιασμοί, Δημιουργικά Περιβάλλοντα Μάθησης*. Αθήνα: Ο.Ε.Δ.Β.

ΥΔΒΜΘ, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο(2011). *Νέα Πιλοτικά Προγράμματα Σπουδών. Β. Οδηγοί για τον Εκπαιδευτικό. Επιστημονικό Πεδίο: Προσχολική –Πρώτη Σχολική Ηλικία*.

Οδηγός Εκπαιδευτικού για το Πρόγραμμα Σπουδών του Νηπιαγωγείου στο: <http://digitalschool.minedu.gov.gr/info/newps.php>

Φεσάκης Γ, Καφούση Σ (2008), Ανάπτυξη συνδυαστικής σκέψης νηπίων με τη βοήθεια ΤΠΕ: παραγωγή συνδυασμών με επανατοποθέτηση. Πιλοτική έρευνα, στα πρακτικά του 6^{ου} Πανελλήνιου συνεδρίου με διεθνή συμμετοχή «Οι Τεχνολογίες της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση, Πανεπιστήμιο Κύπρου: Κύπρος, Σεπτέμβριος 2008.

Χρυσάφιδης,Κ.(2004) Επιστημολογικές Αρχές της Προσχολικής Αγωγής. Αθήνα: Τυπωθήτω-Γιώργος Δαρδανός.